

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริม
สุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*

A DEVELOPING GUIDELINE THE IMPLEMENTATION OF
PREMIUM HEALTH PROMOTING SCHOOL IN DIAMOND LEVEL OF
SCHOOL UNDER THE OFFICE OF KALASIN PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2

อัลดา กุลาสา

Alada Kulasa

รัชชัย จิตรนนท์

Thatchai Chittranun

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: aunalada@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 2) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูอนามัย โรงเรียนจำนวน 183 คน จาก 61 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีระดับการปฏิบัติงานในแต่ละมาตรฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 มาตรฐาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ

* Received 19 April 2020; Revised 4 May 2020; Accepted 20 May 2020

และด้านผลสำเร็จของงานตามนโยบาย แนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด 68 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กิจกรรมที่แก้ปัญหาหรือส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดี และการบริการอนามัยพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน รวมถึงมีการจัดระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ, การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the current situation of Premium Health Promoting School in Diamond Level of School Under the Office of Kalasin Primary Education Service Area Office 2 2) to develop the implementation guidelined to Premium Health Promoting School in Diamond Level of School Under the Office of Kalasin Primary Education Service Area Office 2 The sample group of the study were 183 person include administrators and teachers from 61 schools selected by stratified random sampling method. The research instruments were questionnaires of current situation, structured interview and the evaluation from of suitability and possibility. Descriptive statistics used in the research were mainly percentage, average and standard deviation.

The research were as follow: The current implementing to Premium Health Promoting School in Diamond Level of School Under the Office of Kalasin Primary Education Service Area Office 2 were as a high level The operational level in each standard is at a high level. When considered by individual standards as follow; that Is at a high level in all 3 standards. the implementation guidelined to Premium Health Promoting School in Diamond Level of School Under the Office of Kalasin Primary Education Service Area Office 2 consists of 3 elements, 19 indicators, 68 guidelines Can be summarized as follows There should be a clear operational plan. There is an operational committee appointed by the

administrators, teachers, students, communities, and related agencies to participate in the project. Activities that solve problems or promote good health And basic health services related to student health Including the supervision, monitoring and evaluation of the work systematically To bring the results to improve the work to be more efficient.

Keywords: A Developing Guideline, Health Promoting School, The Implementation To Health Promoting School In Diamond Level

บทนำ

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อพัฒนาและยกระดับประเทศให้ดียิ่งขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยจึงต้องมีการปรับตัวโดยการพัฒนาคุณภาพประชาชน ทั้งด้านคุณภาพและสมรรถนะของบุคคลให้มีพื้นฐานในการคิด เรียนรู้ และทักษะการจัดการและการดำรงชีวิตที่สามารถเผชิญกับปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย, 2560) นอกจากการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน ยังรวมถึงการพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ของประชาชนด้วย เด็กและเยาวชน ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการพัฒนาสร้างทุนอื่น ๆ และนำไปสู่การพัฒนาคนและสังคมให้มีสุขภาวะ ตลอดจนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

โรงเรียน เป็นองค์กรยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็ก และเยาวชนของประเทศให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา มีโครงการที่เป็น การสนับสนุนโรงเรียนจากองค์กรภายนอกจำนวนมาก โดยเฉพาะโครงการที่มุ่งสร้างเสริมให้เกิดสุขภาวะด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยมีความมุ่งหมายคือ การเสริมสร้างสุขภาวะทั้งด้านการเรียนการสอน ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมไปถึงการดำเนินชีวิตของครูและนักเรียน ในบริบทโรงเรียน (ประวิต เอราวรรณ, 2547) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยตระหนักถึงการศึกษาและการสาธารณสุข เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ สถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังที่องค์การอนามัยโลก ได้นิยามไว้ว่า “Health is complete Psysical, Mental, Social and Spiritual Well – Being” (World Health

Organization, 1986) หมายความว่า สุขภาพ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ และเชื่อมโยงกันเป็นเป็นองค์รวมอย่างสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และทางจิตวิญญาณ (สัมฤทธิ์ สมนาม, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 7 จังหวัดขอนแก่น มีโรงเรียนจำนวน 168 โรงเรียน ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนที่ได้รับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองจำนวน 109 โรงเรียน และรางวัลระดับเพชรจำนวน 1 โรงเรียน เท่ากับร้อยละ 0.91 ถึงแม้ว่าในปัจจุบันหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาสนับสนุน ผลักดันให้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแต่ละแห่ง ได้ตระหนักและสร้างเสริมสุขภาพที่ดีเพื่อให้นักเรียนได้เกิดสุขภาวะตามเกณฑ์การประเมินที่สูงขึ้น แต่โรงเรียนหลายแห่งยังคงมีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ เนื่องมาจากการไม่ทราบแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด หรือแม้แต่มองไม่เข้าใจในตัวชี้วัดบางตัว นำมาสู่การไม่พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเพื่อให้มีกระบวนการส่งเสริมสุขภาพ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพแก่นักเรียน บุคลากร และชุมชน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาต่าง ๆ ผู้วิจัยในฐานะมีบทบาทและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของนักเรียน จึงต้องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและครูโดยทั่วไป ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง นโยบาย การวางแผน และการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร นอกจากนี้รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจได้ใช้ข้อมูล และนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 109 คน ครูอนามัยโรงเรียน 2 คน จำนวน 218 คน ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 109 โรงเรียน จำนวน 327 คน

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 61 คน และครูอนามัยโรงเรียน จำนวน 122 คน จาก 61 โรงเรียน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามระดับของลิเคิร์ต (Likert Type) กำหนดค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยเทียบเกณฑ์ Midpoint

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การตรวจสอบอำนาจจำแนก โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'Alpha Coefficient) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดี (Best practice)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และครูอนามัย 6 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 3 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์โดยสรุปประเด็นการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยแบ่งออกเป็น การสัมภาษณ์ผู้บริหาร 3 คน และครูอนามัย 6 คน กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมของแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 7 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยทางการศึกษา หลักสูตร การสอน การบริหารการศึกษา หรือสาธารณสุขศาสตร์

2. มีตำแหน่งทางวิชาการระดับชำนาญการชำนาญการพิเศษ หรือเชี่ยวชาญ

3. เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมสุขภาพอย่างน้อย 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทาง การดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมรายด้านและรายข้อ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันของการดำเนินการสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านตามมาตรฐาน (N = 183)

มาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	สภาพปัจจุบัน		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
มาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	4.46	0.69	มาก
มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ	4.38	0.64	มาก
มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน	4.32	0.64	มาก
รวม	4.38	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการปฏิบัติของแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย มีดังนี้ มาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ และมาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน (N = 7)

ที่	แนวทางการดำเนินงานสู่การเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	ความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	องค์ประกอบที่ 1 การจัดการนโยบายและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ	4.45	0.00	มาก
2	องค์ประกอบที่ 2 โครงการแก้ไขปัญหาเพื่อสุขภาวะที่ดี	4.49	0.02	มากที่สุด
3	องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียน	4.57	0.10	มากที่สุด
รวม		4.50	0.04	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับด้าน โครงการแก้ไขปัญหาเพื่อสุขภาวะที่ดี และด้านการจัดการนโยบายและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ มีความเหมาะสมในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติงาน

ตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับตัวชี้วัดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนจึงมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอยู่เสมอ โดยการให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในระดับต้น ด้วยการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสุขภาพของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ การอบรมพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักและสร้างความเข้าใจที่นำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งการดำเนินงานในแต่ละกระบวนการต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการวางแผนการปฏิบัติงาน การรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การกำกับ ติดตาม และประเมินผล ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความเอาใจใส่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนมาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน อาจเพราะการดำเนินงานในมาตรฐานนี้ เป็นการดำเนินงานหลายส่วน ที่มีความต้องการใช้งบประมาณ บุคลากร และวิธีการที่เหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับงานวิจัยของ จ่านงค์ พิบูลย์ พบว่า สภาพปัญหาของการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน มีการดำเนินงานน้อยที่สุด (จ่านงค์ พิบูลย์, 2559)

2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งได้จากการศึกษางานโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดี (Best Practices) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์กระบวนการในการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดีใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้ จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด 68 แนวทาง จากนั้นนำแนวทางให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ การจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีแกนนำนักเรียนรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง นักเรียนไม่มีฟันผุ อุจ และถอน และนักเรียนที่มีสายตาและการได้ยินผิดปกติได้รับการแก้ไข องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมรองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 2 โครงการแก้ปัญหาเพื่อสุขภาพที่ดี ตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้บริโภคผักมื้อกลางวันทุกวันเปิดเรียน ตามปริมาณที่แนะนำ และการจัดการแก้ปัญหามลพิษภายนอกที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ และองค์ประกอบ

ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการนโยบายและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด คือ ส่วนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน HAS

แนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้ใช้วงจรคุณภาพ PDCA เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ประชุมสร้างความเข้าใจ วางแผนการปฏิบัติงานโดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานและตัวชี้วัด 2) ปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด 3) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ 4) ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับกรมอนามัย ได้ให้หลักในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามหลักการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (Quality Circle) (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย, 2558) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ขั้นวางแผนการดำเนินงาน (PLAN) โรงเรียนจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน โดยประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุข และผู้แทนองค์กรในชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพให้ครอบคลุมประเด็นสุขภาพ 2) ขั้นปฏิบัติการ (DO) โรงเรียนต้องดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่กำหนด และประเมินตนเอง 3) ขั้นตรวจสอบ/ประเมิน/ทบทวน (CHECK) ระหว่างการปฏิบัติงาน มีการนิเทศติดตาม โดยคณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียนเป็นระยะ 4) ขั้นปรับปรุงแก้ไข/พัฒนา (ACT) หลังจากการสรุปผลการตรวจสอบทบทวน ตามแนวทาง/ตัวชี้วัด โรงเรียนต้องนำผลที่ได้ ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานหรือกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับ มีนา โอราวัฒน์ พัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยยึดหลักวงจรคุณภาพ (Quality Circle) เป็นแนวทางการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ร่วมกันกำหนดนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน จัดทำแผนงานหรือโครงการ และนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 2) มีการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด มีการประเมินตนเองโดยยึดหลักเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 3) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 4) สรุปผลการตรวจสอบ และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต่อไป (มีนา โอราวัฒน์, 2554) เช่นเดียวกับ เลอศักดิ์ เพชรสุก พัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านกะปง มี 5 ขั้นตอน คือ 1) สำรวจปัญหาของนักเรียน 2) ประชุมวางแผนดำเนินงาน 3) ผู้บริหารมอบหมายงานให้บุคลากร 4) ผู้บริหารประเมินผลการทำงาน และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ (เลอศักดิ์ เพชรสุก, 2550)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูอนามัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สภาพปัจจุบันโดยรวม มีระดับการปฏิบัติงานในแต่ละมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานทั้ง 3 มาตรฐาน มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด 68 แนวทาง มีการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน ตามนโยบาย ผู้บริหาร และคณะครูมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการดำเนินงานและระดมความคิดเห็นจากส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ และมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

2. เจอนไขที่จะนำสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วย

2.1 เจอนไขของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพะ มุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาโรงเรียนให้น่าอยู่ด้วยสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมและน่าเรียนด้วยการมีสุขภาพที่ดี

2.2 เจอนไขของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องตระหนัก และร่วมกัน รับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขับเคลื่อนเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยมีเป้าหมาย คือ การส่งเสริมสุขภาพะของนักเรียน

2.3 เจอนไขของชุมชนที่ต้องให้ความร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติตาม นโยบาย หรือมาตรการ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.4 เจอนไขของเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มุ่งสู่การพัฒนา ปรับปรุง โรงเรียนสู่มาตรฐานที่สูงขึ้น นำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงาน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน

2.5 เจอนไขที่สถานศึกษาต้องดำเนินการตามแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อการ พัฒนาสุขภาพะที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพระดับเพชร เพื่อวางแผนแนวทางการดำเนินงานที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดมากขึ้น

2. ควรศึกษาความต้องการของครู นักเรียน และชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อนำข้อมูลไปใช้วางแผนจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- เลอศักดิ์ เพชรสุข. (2550). การศึกษากระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกะปง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย. (2558). คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2560). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- จำนงค์ พิบูลย์. (2559). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประวิต เอรารวรรณ. (2547). การสังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มีนา โอราวัฒน์. (2554). การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัมฤทธิ์ สมนาม. (2561). การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- World Health Organization. (1986). Ottawa Charter for Health Promotion. Proceedings of the First International Health Promotion Conference. The move towards a new public Health. Ottawa, Canada: The World Health Organization.